

A posztmagyar mint lehetséges világ beszéd *

Posztmagyarnak lenni annyit jelent, mint tökéletességre törekedni.

A különb-különb teóriák egy darab ideje reménytelenül próbálják rendszerükbe beépíteni annak lehetőségét, hogy nincs igazuk. Amióta azonban ezzel kísérleteznek, kettős játékot űznek. Az a tevékenység, amelynek keretében valaki saját igazát fejtegeti, gyökeresen ellentmond annak, amikor a másik igazának lehetőségét igyekszik elismerni. E kettő: két lelkiállapot, s mint ilyen, egyszerre nem lehetséges. Innen a különböző tudományos beszéd módok kavalkádja és paradoxája. Csak zavart szül, ha a tudomány nyelve feltételes módot használ. A beszéd értelmetlenné válik, s a beszéd módokkal való kísérletezés még inkább. Állítani csak meggyőződéssel és szigorú következetességgel lehet valamit. Az önmagát felszámolni igyekvő beszéd képtelenség. Mással kell próbálkozni, és konzekvensen. Például a beszéd kiiktatásával.

A beszéd csak a jelentéstől való megfosztásra képes törekedni. A *posztmagyar* hallgatás ennek ellenkezője, az összes jelentés megszólítása. Ami kizárólag csak akkor elképzelhető, ha valamennyi jelentésnek lehetősége van, hogy legyen.

* Ez a szöveg az 1991. december 12-én, *Mi az, hogy posztmagyar* címmel rendezett felolvasóesten 22.43-kor szó szerint nem hangzott el. (A szerz. megj.)

Módot kell tehát nekik biztosítani, hogy megfogalmazatlanok maradjanak. Különben kiszorítanak egymást.

Együtt hallgatni annyi, mint tévedhetetlenül beszélni. A hallgatás aktusa nem üres, hanem jelentésektől terhes. Ez a hallgatás nem egy szeminárium zavart csendje. A jelenlévők teljes kapacitása egyesül benne. Ilyenfajta tevékenységet egyedül nem lehet folytatni: önmagunkba zárva automatikusan beszélünk. Az együttlét közrezárja az igazságot, megteremti annak lehetőségét, amely így mintegy „a levegőben van”, a jelenlévők közti térben. A résztvevők között, de senkit sem érintve meg személyesen és senki által sem kisajátítva. Egyéntől egyénig terjed, de ennél mélyebbre nem hatolhat. Gondolatok, a lehetőség eljátszásai se be, se ki. A jelenlévők fekete lyukak a hallgatás terében, s ezáltal végtelenül intezívek és gazdagok.

A teret *posztmagyar* módra betölteni nem mindenki lehet képes. A résztvevők nagyon okosak kell legyenek, bármely beszédre képesek, amit éppen nem folytatnak. Mindez tudós tevékenység, határtalanul koncentrált. A tekintetek nem a semmibe, hanem egymásra irányulnak.

Hasonlóra lehet törekedni az olvasásban is. A *posztmagyar* olvasás felér egy meditációval. Tartalmaznia kell a szövegészlelés aktusát, de nem a szövegértését. A *posztmagyar* olvasás attól a pillanattól, hogy elolvassuk az előttünk láthatót, addig terjed, amikor még nem jutott eszünkbe semmi, az sem, amit elolvastunk. Ez az olvasás a jelek útja a szemtől az agy határaiig. Egyenlő a jelölő pusztá érzékelésével. Nemcsak szövegértésre nem törekszik, de a mondat, s a szavak jelentését sem firtatja. Egy ilyenfajta kompromisszum értelmetlen bíbelődésre készítené. A *posztmagyar* olvasás nem tehet fel kérdést semmiféle jelentésre, arra sem, hogy egy szó szóként, vagy szöveggként viselkedik-e. A szöveget úgymond „pusztán szintaktikailag” érzékeli. Nem más mint ad absurdum vitt gyorsolvasás.

Tévedés azonban azt képzelni, hogy ennek megfelelően bármi heverhet szemünk előtt, akár egy mosócédula is. Ahogy a hallgatás résztvevői, úgy olvasó és olvasott is végtelén lehetőségeket kell magukban rejtсенek. Erre a szerző nem képes: a szerző egyedül van. Írás erről nem szólhat, mert az írás fogalmazás, a fogalmazás pedig a lehetőség eljátszása.

A *posztmagyar* hallgatás részesei együtt olvasnak, és hallgatnak róla.

Item, ha a *posztmagyar* szó értelmét keressük, két utat választhatunk. Vagy felsorakoztatjuk az összes lehetséges jelentést egyet választani nem lett volna értelme összejönnünk, vagy egyet sem fogalmazunk meg. E két módszer tagadhatatlanul ugyanahhoz az eredményhez vezet. Mivel azonban az előbbit járhatatlan útnak tartom, az utóbbihoz csatlakoznék. Az elmondottakat pedig csak azért nem vonom vissza, mert nem a *posztmagyarról* mint a szó jelentéséről, hanem mint szellemi tevékenységről beszéltem. Mire pedig az kezdetét veszi, én már hallgatni fogok.

Szeged

Hárs Endre